

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej mgra Krzysztofa Białowąsa
na temat: „UDZIAŁ POLICJI W PRZECIWDZIAŁANIU WYKROCZENIOM
>ZAKŁÓCENIA SPOCZYNKU NOCNEGO<”**

1. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w określonej dyscyplinie albo dyscyplinach.

Jednym z kluczowych celów człowieka pierwotnego, prócz zaspokojenia materialnych potrzeb, było unikanie niebezpieczeństw. Wówczas niebezpieczeństwo traktowano jako zdarzenie zagrażające człowiekowi ze strony sił natury, przy czym w warunkach życia zbiorowego zagrożenie pojawiło się także ze strony innych ludzi. Zatem zapewnienie bezpieczeństwa stało się podstawowym zadaniem ówczesnego społeczeństwa. Nie ulega jednak wątpliwości, że zagwarantowanie bezpieczeństwa poszczególnym jednostkom tworzącym grupy społeczne powinno należeć do wyspecjalizowanych podmiotów powołanych w tym celu. Obecnie w Polsce zadania na rzecz ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego realizuje umundurowana i uzbrojona formacja, jaką jest Policja. Do podstawowych zadań Policji należy m.in. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, jak również ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jednym z czynów naruszających porządek i spokój publiczny jest czyn spenalizowany w art. 51§1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń*, sprowadzający się do zakłócenia krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem spokoju, porządku publicznego lub spoczynku nocnego albo do wywołania zgorszenia w miejscu publicznym. Przyjmując, jak pisze Autor, że istotne zagrożenie dla porządku publicznego niesie za sobą przede wszystkim zakłócenie spoczynku nocnego, które powoduje społeczną uciążliwość z uwagi na dużą jego częstotliwość oraz posiada szczególny charakter społeczny i prawny, to za zasadne należy uznać, że podjęty w rozprawie doktorskiej problem z punktu oczekiwań społecznych jest niezwykle istotny, a z naukowego punktu wymaga rozstrzygnięć, co do ustalenia i wskazania czynników mających wpływ na rozpoznanie, zapobieganie i zwalczanie wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego. Ponadto podjęty problem wymaga wypracowania takich rozwiązań, które wpłyną na sprawność działania funkcjonariuszy Policji w przeciwdziałaniu temu wykroczeniu. Należy ponadto podkreślić aktualność podjętej tematyki i jej znaczenie dla rozwoju teorii w tym zakresie oraz praktyki stosowanych na tym polu rozwiązań. Zwłaszcza

biorąc pod uwagę fakt, że na chwilę obecną brak jest dostatecznych podstaw teoretycznych w tym obszarze. Stąd też recenzowana dysertacja może stanowić istotne uzupełnienie dotychczasowego stanu wiedzy w obszarze policyjnego działania na rzecz rozpoznania, zapobiegania i zwalczania wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego.

Zwrócić uwagę należy także na doświadczenie zawodowe Autora rozprawy związane z pełnieniem służby na stanowisku kierowania w Policji. Zdobyte w ten sposób doświadczenie zawodowe pozwoliło m.in. na dostrzeżenie pewnych trudności, na jakie napotyka Policja podejmując interwencję w związku z przedmiotowym wykroczeniem. Wybór tematu rozprawy i sposób jego ujęcia nie jest zatem przypadkowy.

Praca obejmuje 220 strony, w tym 157 stron tekstu podstawowego, 6 stron bibliografii, 8 stron spisów tabel, wykresów, rycin oraz 40 stron załączników. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz wniosków z badań własnych. Integralną jej część stanowi wymieniona bibliografia oraz załączniki.

Rozdział pierwszy *Metodyka prowadzonych badań naukowych* wskazuje na posiadanie przez Autora usystematyzowanej wiedzy na temat metodologii prowadzenia badań naukowych. Autor przyjął, że proces badawczy, postrzegany jako całościowy schemat działań, które podejmuje się w celu wytworzenia wiedzy, będzie się składał z kilku etapów. Stąd też w rozdziale tym został określony m.in. przedmiot badań, jego cel, jak również został sformułowany główny problem badawczy oraz postawiona główna hipoteza badawcza. Ponadto przedstawiono dobór próby badawczej, sposób analizy statystycznej oraz miejsce i organizację badań.

Część merytoryczną pracy rozpoczyna rozdział drugi *Rozważania teoretyczne poprzedzające badania własne*, w którym Doktorant skupił się na zagadnieniach teoretycznych dotyczących etymologii i typologii pojęcia „bezpieczeństwo”, jak również na aspektach prawnych na temat ustawowych znamion wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego oraz służby na stanowisku kierowania Policji i metod dokumentowania czynności służbowych przeprowadzanych przez dyżurnych jednostki. Rozważania rozdziału drugiego kończy analiza zasięgu terytorialnego i struktury organizacyjnej Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy.

Rozdział trzeci *Skala i wpływ zakłócenia spoczynku nocnego na bezpieczeństwo społeczności w badaniach własnych*, rozdział czwarty *Stan świadomości respondentów i kierunek oczekiwanych zmian w badaniach własnych* oraz rozdział piąty *Współpraca Policji i społeczeństwa w przeciwdziałaniu wykroczeniu zakłócenia spoczynku nocnego w badaniach własnych* stanowią prezentację wyników badań uzyskanych z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego. Prezentacja wyników badań osiągniętych za pomocą metody sondażu diagnostycznego została uzupełniona wynikami badań uzyskanymi dzięki analizie dokumentacji służbowej.

Konkludując, Autor rozważania teoretyczne prezentuje w rozdziałach pierwszym i drugim, z czego rozdział pierwszy zawiera jedynie fragmentaryczne ujęcie teoretycznych aspektów metodologii badań naukowych. Co prawda w rozdziale drugim Autor przedstawił teoretyczne ujęcie pojęcia „bezpieczeństwo”, jak również skupił się na aspektach prawnych zakłócenia spoczynku nocnego, to niedosyt recenzenta budzi brak teoretycznych rozważań na temat porządku publicznego oraz roli Policji w rozpoznaniu,

zapobieganiu i zwalczaniu wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu.

We wstępie (s. 10) Doktorant przyjął, że przez „bezpieczeństwo publiczne rozumie się na ogół stan, w którym nie są popełniane przestępstwa, a przez porządek publiczny stan, w którym nie są popełniane wykroczenia”. Proszę zatem w trakcie obrony o szersze przedstawienie wzajemnych relacji zachodzących między bezpieczeństwem publicznym a porządkiem publicznym.

Dokonując przeglądu treści recenzowanej dysertacji spotykamy się z pisownią policja zarówno z wielkiej litery, jak i z małej litery. Stąd też w trakcie obrony proszę o wyjaśnienie skąd rozbieżności w pisowni wyrazu „policja”, który, jak wynika z kontekstów, dotyczy polskiej formacji powołanej ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (np. s. 18: „Najliczniejszą formacją przeznaczoną do przywracania zakłóconego porządku publicznego jest Policja”, a w dalszym zdaniu: „skuteczność działania policji w przywracaniu porządku publicznego w postaci przeciwdziałania wykroczeniom zakłócenia spoczynku nocnego”).

Podsumowując, rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną mgra Krzysztofa Białowąsa w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

2. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora.

W procesie poznania naukowego istotne jest właściwe określenie procedury badawczej. Wymagane jest zatem zidentyfikowanie sytuacji problemowej, przedmiotu badań, celu poznania naukowego oraz postawienie problemów badawczych i hipotez roboczych. W recenzowanej rozprawie Autor do rozstrzygnięcia problemu zastosował metodę naukową, której główne składniki dostrzega się w opisie procedury badawczej zawartej w rozdziale pierwszym *Metodyka prowadzonych badań naukowych*.

W procesie badań Doktorant określił przedmiot, cel i zakres badań, poprzedzając ich sformułowanie przedstawieniem sytuacji problemowej. Doktorant zasadnie uznał, że rozwiązanie głównego problemu badawczego, który został sformułowany w postaci pytania: „Jakie rozwiązania należy wprowadzić, aby poprawić skuteczność działania funkcjonariuszy Policji w przeciwdziałaniu wykroczeniom zakłócenia spoczynku nocnego?” – wymaga rozwiązania problemów szczegółowych, które również zostały określone w formie pytań:

1. Jaka jest skala wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy w latach 2016-2018 i jaki ma ona wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców badanego terenu?
2. Jaki jest stan świadomości funkcjonariuszy Policji i mieszkańców badanego terenu na temat ustawowych znamion przedmiotowego wykroczenia oraz jakich oczekują zmian w tym zakresie?

3. Jakie działania należy wprowadzić, aby poprawić skuteczność funkcjonariuszy Policji w rozpoznawaniu, zapobieganiu i zwalczaniu zakłócenia spoczynku nocnego i wpłyną one na rozwój tego zjawiska w przyszłości?

Za prawidłowo określoną należy również uznać główną hipotezę badawczą. Jednocześnie hipotezy cząstkowe zostały postawione w oparciu o problemy szczegółowe, zatem nastąpiła korespondencja problemów szczegółowych z hipotezami cząstkowymi. W ocenie recenzenta na szczególną uwagę zasługuje podrozdział 1.8 *Miejsce i organizacja badań*, który potwierdza umiejętność prowadzenia badań naukowych przez Doktoranta. Wątpliwości z kolei budzi przedmiot badań traktowany jako „skuteczność działania policji w przywracaniu porządku publicznego w postaci przeciwdziałania wykroczeniom zakłócenia spoczynku nocnego” (s. 18). Proszę zatem podczas obrony o wyjaśnienie, w jaki sposób Doktorant określił skuteczność działania policji w przywracaniu porządku publicznego w postaci przeciwdziałania wykroczeniom zakłócenia spoczynku nocnego.

W trakcie procesu badawczego Autor zastosował zarówno teoretyczne, jak i empiryczne metody badawcze. Teoretyczne metody badawcze posłużyły głównie do przygotowania rozdziałów pierwszego i drugiego, w których kluczową rolę odegrała metoda analizy i krytyki piśmiennictwa. Cenny materiał badawczy wniosły do rozprawy wyniki badań z wykorzystaniem empirycznych metod badawczych, m.in. z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w postaci techniki ankiety. Charakterystyczna polaryzacja działania w realizacji procesu badawczego spowodowała, że jako narzędzie badawcze skonstruowano kwestionariusz ankiety przeznaczony zarówno do badania funkcjonariuszy Policji jednostek organizacyjnych Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy oraz kwestionariusz z pytaniami do mieszkańców Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego. Podkreślić należy, że umieszczone w kwestionariuszach ankiet pytania odnosiły się do szczegółowych problemów badawczych, mających na celu rozwiązanie głównego problemu badawczego. Poprzez zastosowanie techniki ankiety Autor zbadał m.in. wpływ wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego na poczucie mieszkańców Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego (rozdział trzeci), poziom świadomości mieszkańców badanego terenu na temat znamion przedmiotowego wykroczenia, określił kierunki ewentualnych zmian prawnych w opinii zarówno mieszkańców, jak i pracowników Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy (rozdział czwarty), a także poznał opinie na temat poprawy działań Policji w rozpoznawaniu, zapobieganiu i zwalczaniu wymienionego wykroczenia (rozdział piąty).

Ważną rolę w procesie badawczym odegrała również analiza dokumentacji służbowej. Za pomocą przygotowanego narzędzia badawczego w postaci elektronicznego arkusza analizy poprzez ilościowe i jakościowe badania zostały ustalone, m.in. skala wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego, podział terytorialny występowania czynu, stosunek powiadamiającego do zgłaszanego problemu, jak również ustalenia i spostrzeżenia przyjmującego zgłoszenie oraz podejmującego interwencje patrolu policyjnego, a także występujące między tymi zmiennymi zależności. Wyniki zostały zamieszczone w rozdziale trzecim dysertacji. Wykorzystując metodę analizy dokumentacji Autor zbadał ponadto wpływ zachowania się zgłaszających na sposób i efekt przeprowadzanej interwencji, a uzyskane wyniki zostały zaprezentowane w rozdziale piątym.

Niedosyt recenzenta budzi fakt, że badania dotyczyła okresu 18.10.2016 – 18.10.2018 r. Mimo, że Autor na s. 22 wyjaśnia dlaczego w badaniach zostały uwzględnione tylko wskazane dwa lata, to trudno zgodzić się z argumentacją, że „ogólnoświatowa sytuacja pandemiczna”, na którą powołuje się Doktorant, ograniczyła możliwość zapoznania się z materiałem badawczym w postaci danych za lata 2019-2020.

Na s. 163 Doktorant pisze: „(...) Pomimo, że część hipotez roboczych została sfalsyfikowana, to według autora główna hipoteza potwierdziła się w całości.” W trakcie obrony proszę o wyjaśnienie, w oparciu o jakie przesłanki Doktorant przyjął, iż hipoteza główna została zweryfikowana, skoro zarówno pierwsza hipoteza szczegółowa, jak i druga „zostały potwierdzone tylko w połowie” (s. 153 i 156), tzn. są prawdziwe tylko w części.

Podsumowując, Autor rozprawy poprawnie skonstruował warstwę metodologiczną dysertacji, co wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgra Krzysztofa Białowąsa.

3. Ocena wraz z uzasadnieniem, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Za najbardziej wartościowy materiał recenzowanej rozprawy zasadne jest uznać rozdziały: rozdział trzeci *Skala i wpływ zakłócenia spoczynku nocnego na bezpieczeństwo społeczności w badaniach własnych*, rozdział czwarty *Stan świadomości respondentów i kierunek oczekiwanych zmian w badaniach własnych* oraz rozdział piąty *Współpraca Policji i społeczeństwa w przeciwdziałaniu wykroczeniu zakłócenia spoczynku nocnego w badaniach własnych*, które stanowią prezentację wyników badań uzyskanych z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w postaci techniki ankiety skierowanej zarówno do pracowników jednostek organizacyjnych Komendy Miejskiej Policji w Bydgoszczy, jak i do mieszkańców Bydgoszczy i powiatu bydgoskiego. Prezentacja wyników badań osiągniętych za pomocą metody sondażu diagnostycznego została uzupełniona wynikami badań uzyskanymi dzięki analizie dokumentacji służbowej, o czym było szerzej w punkcie drugim niniejszej recenzji.

W efekcie podjętego trudu naukowego Autor osiągnął założony cel badawczy, mianowicie określił czynniki mające wpływ na rozpoznanie, zapobieganie i zwalczanie wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego oraz wypracował takie rozwiązania, których zaimplementowanie może wpłynąć na sprawność działania funkcjonariuszy Policji w przeciwdziałaniu wskazanemu wykroczeniu przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu. Efektem przeprowadzonych badań naukowych było również wypracowanie swego rodzaju zaleceń, które w opinii Autora, powinny wpłynąć zarówno na teoretyczny, jak i praktyczny aspekt zakłócania spoczynku nocnego.

Rozprawę doktorską Pana mgra Krzysztofa Białowąsa, stanowiącą indywidualny dorobek Autora, w której pomyślnie został rozwiązany złożony problem naukowy, zaliczam zatem do wartościowych opracowań o charakterze teoretyczno – empirycznym. Jednocześnie należy wskazać, że rozprawa z uwagi na charakter rozpatrywanego problemu posiada walor pionierski, wnosząc tym samym nowe elementy w sferze społecznej

w zakresie rozpoznania, zapobiegania i zwalczania wykroczenia zakłócenia spoczynku nocnego przez polską Policję.

4. Wniosek końcowy

Rozprawa doktorska Pana mgra Krzysztofa Białowása na temat: „Udział Policji w przeciwdziałaniu wykroczeniom >zakłócenia spoczynku nocnego<”:

- prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną mgra Krzysztofa Białowása w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie,
- wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgra Krzysztofa Białowása,
- stanowi oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze społecznej.

Wnoszę zatem o przyjęcie rozprawy doktorskiej Pana mgra Krzysztofa Białowása i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Robert Solo